

## **PARTICIPACIÓ DE FERRAN NAVINÉS A LA TAULA RODONA “OPORTUNITATS I AMENACES. CAP A ON CONVÉ ORIENTAR LA POLÍTICA TURÍSTICA”**

**Jornades de debat “Present i futur del nostre turisme, 22 i 23 d’abril, arxiu del Regne de Mallorca, c/ Ramon Llull, 3, Palma.**

Si parléssim d’una fàula (“*Narració en què es dóna un ensenyament útil o moral, per mitjà d’una ficció al·legòrica en què intervenen animals i àdhuc éssers inanimats parlant i obrant com si fossin éssers humans o racionals*”) el títol que triaria seria: “La guineu dins el galliner”.

**Què deia la guineu només fa uns pocs mesos quan es va debatre l’oportunitat o no de tornar a recuperar l’idea de l’impost turístic?**

*Alerta en tocar res de res que som un model d’èxit!!!*

Lícitament ens podem preguntar *un model d’èxit?*

Les darreres dades de la Comptabilitat Regional (base 2010) pel període 2000-2014 situen a les Illes Balears en termes de creixement respecte al conjunt de les 17 CA de la següent manera:

PIB: en 15è lloc (la tercera per la cua)

Renda per càpita: en 17è lloc (la darrera)

Productivitat del treball per hora treballada: en 17è lloc (la darrera)

Ocupació en total hores treballades: en 17è lloc (la darrera)

Població: en 1r lloc, amb els creixements més elevats de serveis bàsics de l’Estat de benestar i essent la CA que pateix el pitjor finançament per càpita per part de l’Estat en serveis bàsics com ensenyament, sanitat i serveis socials.

**Què diu la guineu ara?**

*Alerta que tenim la solució: un nou model de competitivitat!!!*

Lícitament ens podem preguntar *el criteri de competitivitat és el més encertat per acarar els problemes que pateix una destinació turística madura i amb forts problemes de saturació com és el cas de les Illes Balears?*

En primer lloc els *models de competitivitat* no son res més que models d’innovació de matriu industrial i no estan pensats per solucionar problemes de zones turístiques madures i saturades.

En segon lloc, clar que ens hem d’interessar per endevinar que ens diuen aquests models de competitivitat o millor dit d’innovació de base industrial. Què ens diuen?

Doncs, bàsicament, que en economies industrials avançades, globalitzades i sotmeses a un fort estrés competitiu poden baixar els marges empresarials. Què cal fer per recuperar els marges sense malmetre la qualitat del treball i els nivells de benestar de la població resident?

Doncs, bàsicament, procedir a activar la següent cadena de fets seqüencials:

(+) marges si puc incrementar preus → per això cal invertir en innovació → que em permet millorar la qualitat, diversificar i segmentar millor els mercats i augmentar preus sense perdre quota de mercat → amb el conseqüent augment de beneficis i possibilitat de tornar a finançar noves inversions innovadores per fer més sostenible el model competitiu a mig i llarg termini.

Arribats ací ens podem preguntar: té Balears un problema de marges?

Clar que sí, sense anar més lluny reconegut per Imma de Benito (Presidenta executiva de la Federació Empresarial d’Hoteleria de Mallorca) en la seva ponència a aquestes jornades sota el títol “El model turístic a les Illes Balears”.

Però també li podríem dir a la Sra. Imma de Benito, que aquest problema de marges l'arrastren els empresaris hotelers des d'inicis de la dècada dels anys vuitanta del segle passat, per això, és al llarg d'aquells anys quan es produeixen per primera vegada les fortes reinversions dels seus beneficis al Carib, i no afronten cap rehabilitació en cara i ulls a cap zona turística madura a les Illes Balears, on encara arrastrem com assignatura pendent la urgent millora i rehabilitació integral d'una zona turística madura tan emblemàtica com Platja de Palma.

Sí que en els darrers anys s'ha iniciat una recuperació important de les inversions en millora de categoria dels establiments hotelers, que la pròpia Federació d'Hoteleria xifra en uns 300 a 400 milions d'euros anuals.

Aquestes inversions en la millora de categoria arrastra una important despesa en innovacions que estan fent els establiments hotelers, tal com ha reconegut l'INE en resposta a un Memoràndum elevat per la Direcció General d'Innovació i Recerca (DGIR). Per això no és d'estranyar que l'hoteleria balear presenti uns índexs de productivitat del treball per sobre del 40% respecte de les empreses homònimes espanyoles, no només perquè fan més innovacions, sinó també perquè tenen una grandària mitjana superior (vegeu: *L'enquesta de serveis a les Illes Balears*, diversos anys, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears). És a dir, **no tenim un problema de marges per manca de competitivitat provocada per manca d'inversions en innovacions turístiques. No tenim doncs, un problema de marges provocat per manca de competitivitat de la indústria hotelera en termes de productivitat i de manca d'innovacions, que l'hem de resoldre amb un pla de competitivitat!!!**

Per tant, ara ens podem a tornar a formular la pregunta anterior: per què l'hoteleria balear té un problema de marges si està aplicant correctament les directrius d'un pla de competitivitat i d'innovació?

Doncs la resposta la tenim ja diagnosticada des de fa temps: pel **cercle infernal de preus** que s'ha generat a Balears des de la dècada dels anys vuitanta del segle passat al no poder controlar el creixement exponencial de l'oferta. Així tenim:

El creixement de la demanda turística que es produeix bàsicament a l'estiu (vegeu les xifres de com evoluciona l'Índex de Pressió Humana (IPH) a la web de l'IBESTAT, que es multiplica per 2 en els mesos d'estiu) és menor que el creixement de l'oferta → això provoca una pressió a la *baixa* en els preus → aquesta *baixa* de preus per sota de la qualitat global que manté el producte turístic i el seu entorn molt per sobre de la qualitat que tenen d'altres destinacions mediterrànies → provoca un *efecte crida* de demanda de baix poder adquisitiu → que permet mantenir una oferta marginal amb noves *rebaixes de preus* → que al llarg del temps acaba fent insostenible l'actual model de creixement, quan ja s'afecta seriosament la qualitat del treball, i produeix una pèrdua significativa de renda per càpita i nivells de benestar a la població resident.

De fet existeix una correlació molt elevada entre el creixement del segon *boom* constructor d'habitatges residencials per ús turístic a partir de la segona meitat dels anys vuitanta i la caiguda de la renda per càpita relativa de les Illes Balears respecte a Espanya a partir de 1985.

### **Què li hem de dir a la guineu ara?**

*Alerta que ja fa més de 25 anys que nosaltres (el galliner) ja tenim fet el diagnòstic, però no l'hem pogut implementar perquè tu guineu has tingut segrestat el granger (el poder polític) i has impossibilitat tirar endavant amb el teu poder econòmic, polític i social, les iniciatives que s'han reclamat insistentment des del galliner.*

I quin és aquest diagnòstic?

L'any 1990 es va publicar a Papeles de Economía Española, el n.8 dedicat a Economía de las CCAA: Baleares, on apareix el treball de F. Navinés sota el títol "Situación actual y perspectivas de la economía balear". En aquest treball l'apartat 3 es titulava: Inviabilidad del actual modelo de crecimiento, on s'afirmava: "(...) se puede hablar de la inviabilidad del actual modelo de crecimiento a medio plazo, por cuanto la progresiva degradación de las zonas ya consolidadas expulsa la presión urbanizadora hacia nuevas zonas vírgenes que acabaran también degradadas, hasta que al final no quede ya más territorio con atractivo turístico por consumir" (p.45). I a l'apartat 4, titulat: "La propuesta conservacionista y el modelo *Balears-2000*" es concretaven tres nivells d'actuació:

Nivel 1: Preservación del medio natural (...)

Nivel 2:

Nivel 2.1: Reforma y rehabilitación de la planta hotelera (...)

Nivel 2.2: Crecimiento contenido y selectivo de la planta turística (...)

Nivel 2.3: Plan de inversiones públicas y de gastos públicos (...)

Nivel 3: Crecimiento cero de la oferta y de la demanda de verano, ya que el crecimiento de la demanda se concentra en la temporada alta. Conseguida la plena ocupación en verano, los nuevos crecimientos de la demanda, que se concentran ahora básicamente en verano, sólo se pueden conseguir ampliando la oferta" (pp. 45-53).

I a les conclusions finals es deia: "(...) La viabilidad de la propuesta conservacionista requiere necesariamente la actuación de los poderes públicos para: a) la consecución de un pacto político entre el Estado y la Comunidad Autónoma que posibilite, por lo menos, un aumento del 50% de las inversiones en infraestructura en las Baleares, y la puesta en marcha de la entidad legislativa que supere el marco competencial de la Comunidad balear y la coordinación entre las distintas administraciones públicas para la realización de las inversiones y las políticas exigidas por la rehabilitación; b) la consecución de un pacto socioeconómico en la línea de los *action-plan* que posibilite el consenso del conjunto de la sociedad balear sobre un plan de rehabilitación turística (PARTUR); c) la modernización de las administraciones públicas en las Baleares, que permita optimizar los resultados del PARTUR" (p.51).

#### **Com a corol·lari d'aquesta faula podem dir:**

*És el govern qui té que liderar avui en dia com ho tenia que haver fet molt abans la reflexió estratègica sobre la millora del nostre model productiu comptant per descomptat amb la complicitat i el consens de la societat civil, però, per favor, tingueu clar que qui no pot liderar aquesta reflexió és la guineu!!!*

Ferran Navinés,

Palma, 23 d'abril 2016